

035 A 03

Ter gelegenheid van het feit dat de Ned. Herv. kerk hier in Bovensmilde 100 jaar geleden werd gebouwd, wilden wij U dit boekje aanbieden.

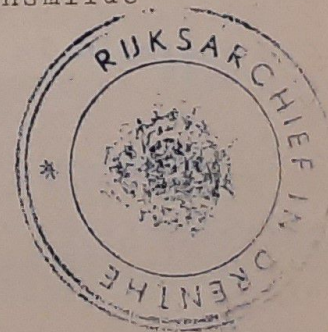
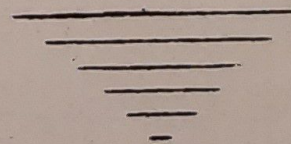
Hierin vindt U allerlei geschiedkundige bijzonderheden, voorzover ze nog te achterhalen waren, over de kerk en de gemeente van Bovensmilde.

De heer O. Bruins heeft er vele uren aan besteed om alle gegevens te verzamelen en te ordenen en het resultaat van zijn werk mag er wezen, dachten we.

Kerkeraad Herv.gemeente
Bovensmilde

30 januari 1870 - 30 januari 1970

Ned. Herv. kerk Bovensmilde

Stichting gemeente en kerk

De Hervormde gemeente is opgericht in het jaar 1861, met 137 lidmaten. Vermoedelijk ontstaan uit de gemeente Hijkersmilde. De eerste ambtsdragers staan nog in de oude boeken vermeld. Het waren de ouderlingen: Joh. van der Velde, Jannes de Roo-de, Jan Smit en Cornelis Booy. Als eerste diakens worden vermeld: Harm Drenthen, Ijsbrand Boxma, Wietse de Jonge en Barteld Drenth. Er worden geen kerkvoogden genoemd.

Er was ook een predikant beroepen, die zich hier op 28 juli vestigde. Het was Ds. T. Buiten, die op 1 augustus z'n in-trede deed.

De kerk en de pastorie bestonden nog niet, maar waar de diensten werden ge-houden en waar de predikant woonde is niet te achterhalen.

In 1862 werd de thans nog bestaande pastorie gebouwd.

Maar ondertussen werden er ook plan-nen gemaakt om een kerkgebouw te stich-ten. Er werd een Bouwfonds ingesteld, dat bijdragen verzamelde van de rege-ring, het provinciaal bestuur en de bur-gelijke gemeente, maar ook vele parti-culieren droegen hun steentje bij.

Op 30 januari 1870 werd de kerk plech-tig ingewijd. In de stampvolle kerk wa-ren vele genodigden aanwezig waaronder: de Commissaris des Konings in de provin-cie Drenthe, de Hoogedelgestrengte Heer Mr. Joan Lodewijk Gerhard Gregory en z'n vrouw Mevrouw Gregory-Beelaerts van Blokland. Deze mevrouw heeft de kansel-bijbel ten geschenke aangeboden. Voorin

staat de datum 30 januari 1870 en haar naam. Tijdens de inwijdingsdienst waren verder nog aanwezig afgevaardigden van Synode, Classis en ring. De dienst werd geleid door Ds. N.P. Sikkens, die de tweede predikant van de gemeen-te was geworden en op 4 oktober 1868 was be-vestigd. De eerste voorganger was na ziekte overleden op 25 februari 1868.

Orgel

Vanaf 1861 werden gebruik gemaakt van de diensten van voorzanger-voorlezers. Deze functies werden vervuld door Mr. Kalverkamp, Mr. Staal, H. Post en J. Boer Azn. Toch was dit geen ideale toestand. Op 4 juni 1897 veran-derde dit echter, want toen kwam er een kerk-orgel.

Door bemiddeling van de Fam. J. de Wal werd uit de nalatenschap van de Fam. Sikkens een kerkorgel ten geschenke gegeven. Het was een tweede hands pijporgel met eiken laden en 508 pijpen. De hele gemeente was erg ver-heugd over deze verbetering.

In het begin werd nog gebruik gemaakt van een handpomp, dit veranderde pas in 1960, toen een elektrische windmotor werd aangebracht. De eerste organist was de onderwijzer Velt-meijer. Vervolgens Mej. Britstra, Corn. Jonker en toen W. Olijve. Die heeft het nu al ongeveer 30 jaar achterelkaar gedaan.

Avondmaalszilver

Omstreeks de eeuwwisseling werd door de Fam. Johan de Wal en Mevr. Margaretha Roline de Wal-Oldebanning een nieuw echt zilveren avondmaalsstel ten geschenke gegeven. Tot op de huidige dag wordt dit nog steeds gebruikt. In de ene broodschaal staan de namen van de

Heer en Mevrouw de Wal voluit gegraveerd en de andere schaal staat geschreven: Gezang 83:6 uit de oude bundel van 1891.

Wil, U ter eer,
Steeds meer en meer,
'tGeloof in ons versterken!
Dan zullen wij
Gereed en blij
Uit liefde 't goede werken.

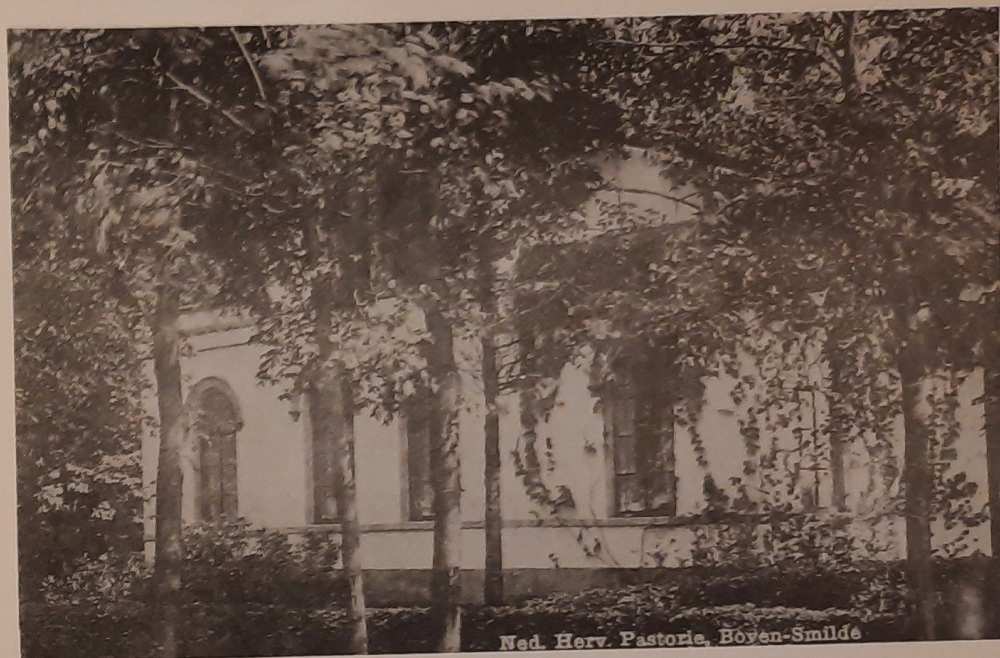
Dezelfde Fam. de Wal gaf in 1914 aan de diakonie een lijkwagèn ten geschenke, want het was de diakonie die toentertijd de begrafenissen verzorgde. Deze familie heeft heel veel voor het dorp en de kerk gedaan, getuige ook het feit dat er een straat naar de Heer J. de Wal werd genoemd.

Konsistorie

Deze werd gebouwd in het jaar 1902. De toenmalige predikant Ds. H. C. Hogerzeil gaf voor de realisatie van deze bouw een grote geldelijke bijdrage. Zo komt het ook dat zijn naam in een gevelsteen staat vermeld als de eerste steenlegger.

Interieurverandering

In 1921 werd het interieur van de kerk veranderd. De predikant in die tijd Ds. G. W. Oberman was hier de grote gangmaker. Het belangrijkste was wel dat de uit gewoon glas bestaande ramen werden vervangen door de glas in lood ramen die we nu ook nog hebben. Ook het kozijn boven de binnengang van de toren werd eruit gehaald en vervangen

De pastorie omstreeks 1910.

Bovensmilde + 1915, het huis op de voorgrond is de tegenwoordige Sparwinkel.

Kanaalweg, nog onverhard, gezien vanaf de Meestersbrug, plm. 1920.

Kanaalweg met Meestersbrug ongeveer 1910.

door een rond gekleurd glas in lood raam met de beeltenis van Jezus Christus erin met uitgestrekte handen en rondom in het glas is te lezen:

Komt allen tot mij, die vermoeid en belast zijt en Ik zal U rust geven.

De groene lãnge schuifgordijnen die voor alle ramen hingen werden verwijderd. Er werd ook een nieuwe avondmaalstafel aangeschaft, die bestond uit een rond gezaagd blad met 2 schragen, waarop een blauw-groen kleed lag met gouddraad afgebiest. Ook rondom de kansel werd hetzelfde blauw-groene laken gehangen, waar voorop in gouddraad was geborduurd:

Jezus Christus is heden dezelfde en tot in aller eeuwigheid.

Tevens werd het oude plafond van kalkgips met riet vervangen door een houten plafond, zoals we dat nu ook nog kennen.

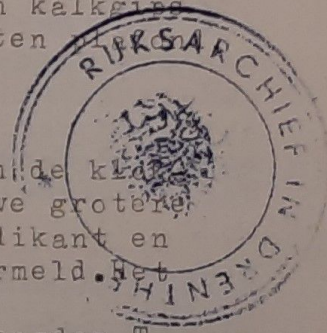
Luidklok

Ook werd in 1921 de oude klok in de kerk ketoren vervangen door een nieuwe grotere klok, waarop de namen van de predikant en kerkvoogden op de kant staan vermeld. Het zijn:

Ds. G. W. Oberman en de kerkvoogden T. van der Velde, Lamb. Smit, E. Scheidema, M. Tigelaar en Joh. Boer. 1921.

Toen alle veranderingen een feit waren geworden werd op zondag 9 april 1922 de nieuwe klok eérst door de kinderen van de kerkvoogden en daarna door de kinderen van de schoolcatachisatie "ingeluid".

De predikant Ds. G. W. Oberman gaf de bijbel, die nu op de avondmaalstafel ligt ten ge-

schenke.

Latere veranderingen

In plm. 1961 werd de kerk van binnen geheel opnieuw geschilderd, muren gewit, nieuwe vloerbedekking gelegd en het doopweld verwijderd om meer openheid te krijgen voor de avondmaalsviering. De kansel werd zwart geschilderd met een gouden bies.

De heer L. Westers maakte een nieuw doopvont en Dhr. F. Mulder maakte de elektrische wandverlichting.

De vrouwenvereniging gaf de avondmaals-tafels met de bijzettafels die tot op de huidige dag nog gebruikt worden.

100-jarig bestaan gemeente

Dit werd herdacht op 14 december 1961 met een dienst onder leiding van de oud-predikant Prof. P. J. Roscam Abbing. Aanwezig waren toen o.a. Ds. G. W. Oberman, Ds. J. Langhout, Ds. H. Kremer, Mevr. Harders en vele anderen.

Diakonale geschiedenis

De diaconiën van Hijkersmilde en Bovensmilde werden gescheiden op op een vergadering van 10 maart 1869. De diaconie van Bovensmilde werd zelfstandig verklaard. De arbitrage-commissie bestond uit: O. Bruins, J. Woltman, J. Wolters van Hijkersmilde en Mr. P. van der Veen, J. Drenthen en A. Bosma Bovensmilde. Als voorzitter trad op Ds. N. P. Sikkens. De akte van scheiding draagt de datum: 19 september 1869.

De diaconie van Bovensmilde kreeg de beschikking over 5 woningen van het armenhuis en een paar stukken land. Dit alles door bemiddeling van notaris A. Joh. C. van Tellegen.

De oude mensen, die in het armenhuis woonden werden door de diaconie gesteund met f2.50 tot drie gulden in de week.

Verder kocht de diaconie nog grond waarop 2 woningen stonden van de erven mevr. P. van Veen. Dat gebeurde op 1 mei 1894.

Later kwam een van die woningen vrij voor de koster. Er werd ook nog een lijkwagenuisje op dezelfde grond bijgebouwd en de andere woning afgebroken.

In 1936 werd de oude kosterwoning, die door H. Boers werd bewoond afgebroken. Op dezelfde grond werden 4 diaconiewoningen gebouwd, een daarvan ging als kosterwoning dienst doen.

Statistische gegevens

De eerste dopelingen, die door Ds. T. Buiter zijn gedoopt op 7 oktober 1861 waren:

Jan, zoon van A. Kootstra en K. Jansma
Theunis, zoon van L. Brommer en G. Idema
Albert, zoon van H. Bremer en F. Veenman
Geertje, dochter van T. Pool en J. Kiewiet
Hillegien, dochter van E. Post en G. Boer.

De eerste 2 lidmaten zijn bevestigd door Ds. T. Buiter op 7 oktober 1861, het waren:

Grietje Kok en Wietse Walda.

De eerste dopelingen in het nieuwe kerkgebouw werden gedoopt op 6 februari 1870 door Ds. N. Sikkens, het waren:

Anna Margarethé, dochter van Hendrik Bloemberg en Cornelia Blomsma en Aaltje, dochter van Adolf Spiegelaar en Klaasje Wever.

De eerste nieuwe lidmaten werden in het nieuwe kerkgebouw bevestigd door Ds. M. Reijerkerk in de maand maart 1871, het waren:

Lammert Jonker, Jacob Kiewiet, Harm Pomper, Jacob Boer, Aukje Vogelsang (echtg. van Jac. Kiewiet), Hendrika Pool, Harm Klaas Sickens, Grietje Sickens en Jantje Sickens.

In de jaren van 1 augustus 1861 tot 30 januari 1870 zijn er gedoopt: 333 doelingen.

In de kerk werden van 30 januari 1870 tot 30 januari 1970 gedoopt: 2125 doelingen.

Van 30 januari 1870 tot 30 januari 1970 zijn er 491 nieuwe lidmaten bevestigd. In dezelfde periode werden er 89 huwelijken ingezegend.

Omstreeks de eeuwwisseling waren de kosten van een begrafenis:

- 1e klas f 30.- 2 paarden met kleed, 10 dragers en een voorloper.
- 2e klas f 20.- 2 paarden met kleed, 6 dragers en een voorloper.
- 3e klas f 10.- 2 paarden met kleed.
- 4e klas f 4.- 1 paard met kleed.
- 5e klas f 2.50 1 paard zonder kleed.

In latere tijd heeft de begrafenisvereniging de taak van het verzorgen van uitvaarten overgenomen van de diaconie.

De N.H. kerk 1930.

Boven Smilde

Ned. Herv. Kerk met Pastorie

De kerk met pastorie ongeveer 1935.

Van Liersbrug + 1930.

Bovensmilde, Herv. Pastorie

De diaconiewoningen gebouwd in 1936.

LIJST VAN PREDIKANTEN vanaf 1 augustus 1861

1. Ds. T. Buiten 28 juli 1861-25 febr. 1868
2. Ds. N. P. Sikkens 4 okt. 1868-3 apr. 1870
3. Ds. M. Reijkerkerk 30 okt. 1870-10 aug. 1879
4. Ds. A. Zuidema 1 febr. 1880-29 mei 1882
5. Ds. J. J. v. d. Vlucht 8 juli 1883-4 okt. 1885
6. Ds. J. C. de Hoog 13 okt. 1889-9 april 1893
7. Ds. J. Langman 8 mrt. 1896-23 april 1899
8. Ds. H. C. Hogerzeil 1 april 1900-29 mei 1904
9. Ds. J. M. Valetton 2 okt. 1904-3 mei 1908
10. Ds. J. Jebbink 2 aug. 1908-12 okt. 1913
11. Ds. A. J. Barger 11 jan. 1914-6 jan. 1918
12. Ds. G. W. Opperman 11 aug. 1918-11 juni 1922
13. Ds. F. L. Kan 1 juni 1923-14 aug. 1928
14. Ds. J. Langhout 8 dec. 1929-24 jan. 1939
15. Ds. P. J. Roscam
Abbing 7 mei 1939-11 juli 1943
16. Ds. J. Harders 5 sept. 1943-28 juli 1946
17. Ds. D. C. C. Stap 1 dec. 1946-23 okt. 1949
18. Ds. H. Kremer 7 jan. 1951-27 april 1958
19. Ds. W. van Bruggen/juni 1958-9 sept. 1962
20. Ds. L. C. Vogelaar nov. 1962-aug. 1967.

LIJST van KOSTERS

Van 1861 tot 1880 is niet **meer** na te gaan wie er koster zijn geweest.

J. Schuiling	1880-1890
R. Zwiers	1891-1896
R. Kramer	1897-1906
E. van Nijen	1907-1917
J. van Egmond	1918-1934
H. Boers	1934-1954
O. Bruins	1954-1962
W. Joustra	1962-1964
J. Kappen	1964-1967
H. Smit	1967-heden

Wat kleine wetenswaardigheden

Uit een brief van de Kerkvoogdij aan het Provinciaal College van Toezicht gedateerd 12 januari 1912:

"Naar aanleiding van Uwe geëerde missive d.d. 18 December 1911 No. 163, hebben wij de eër U mede te deelen, dat in eene hedenavond gehouden gecombineerde vergadering van Kerkvoogden en Notabelen benevens Kerkerard, de door U gestelde vragen een onderwerp van ernstige besprekingen hebben uitgemaakt, teneinde middelen te beramen, om zoo mogelijk tot verhooging van het predikants-tractement te geraken, hetwelk in onze Gemeente slechts f 1000.- per jaar bedraagt. Wij onderschrijven gaarne en beamen ten volle, dat dit tractement beslist te laag is en volstrekt onvoldoende om in de behoeften van een predikant en zijn gezin te kunnen voorzien."

Uit de notulen van de Kerkvoogdij van hun vergadering op 20 mei 1912:

"Er is binnengekomen een schrijven van Ds. Jebbink, eere-voorzitter der Chr. Zangvereniging met vriendelijk verzoek dat worde toegestaan aan die vereniging het gebruik van de Catechisatiekamer voor hunne wekelijkse zangoefeningen, onder bereidverklaring gaarne vergoeding voor vuur en licht te willen geven.

Voorts biedt het bestuur aan het college hun verontschuldiging aan, dat zij zonder zulks gevraagd te hebben, reeds enige weken van het lokaal hebben gebruik gemaakt en betuigen zij over het verzuim hun leedwelen."

Uit dezelfde notulen van 23 december 1912:

"Vervolgens wordt met algemene stemmen besloten aan Ds. Jebbink een gratificatie van f 50.- ter hand te doen stellen, als bewijs van belangstelling en waardering voor zijn werk in de gemeente."

"De toren is geheel hersteld en door het aanbrengen van nieuwe balken weder hechtten sterk geworden. Door het aanbrengen van nieuw lood om de stijlen is naar men hoopt en veronderstelt de lekkage geheel opgehouden"

Uit de rekening van het jaar 1912:

Ontvangsten	
1. Batig saldo vorig dienstjaar	f 188.80 $\frac{1}{2}$
2. Van de Jongelingsvereniging	- 2.50
3. Van de Zangvereniging	- 10.00
4. Nagekomen bankhuur	- 7.50
5. Bijdrage Hijkersmilde	- 100.00
6. Maandelijkse en gewone collecten	100.88
7. Opbrengst verhuur zitplaatsen	- 244.80
8. Opbrengst hoofdelijke omslag	- 211.80
Totaal ontvangsten	866.28 $\frac{1}{2}$
Totaal uitgaven	624.70 $\frac{1}{2}$
Batig saldo	241.58

Uit de notulen van de Kerkvoogdij van de vergadering van 9 februari 1917:

"zoolang de noodtoestand voor het verkrijgen van brandstoffen en petroleum voortduurt aan de verschillende verenigingen, die gebruik van Kerk en lokaal maken mede te delen, dat de Kerkvoogden niet meer bij machte zijn, om in het vervolg voor verlichting en verwarming van het lokaal te kunnen zorg dragen"

3 9595 00000 0947

historischeresearchentekstobruins
drukkeromslagenfotopagina' shumme
lenassenstencilwerkeigenbeheervorm
gevingredaktieentypwerkjbettenuit
gavevannedhervkerkbovensmildein
januariva betjaar1970

„De vrucht van de Geest is:
Liefde, blijdschap, vrede, lankmoedigheid,
vriendelijkheid, goedheid, trouw, zachtmoedigheid en zelfbeheersing.”

(Gal. 5, 22)